

Bc. Eliška Volfová

Pojmová metafora ve španělštině

Posudek vedoucí diplomové práce

Eliška Volfová se ve své diplomové práci zaměřuje na popis metafory z hlediska kognitivní lingvistiky a na její analýzu ve španělštině. Zvolené téma kladlo na autorku velmi vysoké nároky, a to hned ze dvou důvodů. Jak sama výstižně popisuje v úvodní části práce, problematika metafory je komplexní, její studium se neomezuje výlučně jen na lingvistiku a literaturu a už jen samotná definice toho, co je to metafora (případně jaký je rozdíl mezi metaforou, metonymií a přirovnáním), je dodnes předmětem diskusí. Druhým úskalím, s nímž se autorka musela vypořádat, je velké množství sekundární literatury, která se metafoře z hlediska kognitivní lingvistiky věnuje. Jedná se primárně o literaturu psanou anglicky (a zpravidla také obsahující převážně příklady z angličtiny), která vychází z teoretického rámce, který není v rámci nmgr. studia Hispanistiky uceleně probírán. Autorka se tedy musela samostatně seznámit s velkým množstvím zdrojů a informace z nich vhodně zakomponovat do své práce. Hned úvodem svého hodnocení bych chtěla konstatovat, že se s oběma výše uvedenými úkoly dle mého názoru vyrovnala se ctí. Předkládaná práce je po všech stránkách kvalitní, dobře a přehledně zpracovaná a v neposlední řadě také velmi kultivovaně a čtivě napsaná.

V části teoretické nás autorka seznamuje s kognitivními přístupy k metafoře (okrajově zmiňuje také metonymii a přirovnání) a s rolí tohoto jazykového prostředku v lidské komunikaci obecně. Jedná se o práci lingvistickou, takže literární aspekty metafory ponechává autorka stranou a zaměřuje se na její definici prostřednictvím kognitivních pojmů *doména* (*domain*) a *mapping*. Ve svém pojetí autorka primárně vychází z pojetí Lakoffova, nicméně poukazuje i na proměny v přístupu k metafoře a na kritiku Lakoffova přístupu ze strany jiných autorů. Autorce se bez větších potíží daří přehledně kombinovat velké množství informací z různých zdrojů a představit ucelený a srozumitelný obraz toho, jak komplexně kognitivní lingvistika tento jev pojímá. Autorka výstižně definuje základní termíny a výklad doplňuje o příklady ze španělštiny nebo z češtiny. K ilustračním příkladům uváděným v této části práce mám jednu zásadní otázku: z textu jasně nevyplývá, odkud tyto ukázky pocházejí, vymýšlela je autorka sama, nebo je přebírala z korpusu?

Počet konzultovaných příruček (i jejich výběr) a také množství informací, které autorka uvádí, považuji za zcela adekvátní. Není zde vynecháno nic podstatného, autorka se nedopouští nemístného zjednodušování, ale zároveň se neutápí ve změti pojmů a odlišných přístupů. Její rozhodnutí primárně vycházet z koncepce Lakoffovy a k přístupům, které s touto teorií polemizují, pouze přihlížet považuji vzhledem k zaměření práce za ideální. Celkově se autorce výborně daří vyjádřit se k jádru problematiky a uchopit z ní to podstatné, což přesvědčivě dokazuje, že mnohdy velmi obtížné a obsáhlé sekundární literatuře porozuměla.

Poněkud slabším místem této části je jen kapitola 2, která představuje metaforu z hlediska rétoriky a filosofie, a kapitola 3.6, která se zaměřuje na alternativní kognitivisticky pojaté modely. Těmto částem by bylo možné vyčítat velké množství převzatých citací a přílišnou zhuštěnost. Jedná se nicméně o kapitoly spíše doplňkového charakteru, jejichž prostřednictvím chtěla autorka problematiku metafory představit i mimo základní meze vytyčené kognitivní lingvistikou a Lakoffem, nikoli o kapitoly centrální, které jsou naopak postavené na velmi poctivé práci s odbornou literaturou.

Hůře srozumitelné jsou některé pasáže kapitoly 4.1, konkrétně typy metonymie podle Dirvena a Barcelony (s. 31-32), a podkapitola 4.1.2, kde u jednotlivých obecných typů postrádám příklady. Mohla by autorka u obhajoby blíže popsat Dirvenovo a Barcelonovo třídění metonymie, případně uvést příklad metafory ŽÍZEŇ JE HLAD, již zmiňuje na s. 33?

Jako velmi zajímavou a výborně zpracovanou hodnotím také kapitolu 5, která zakončuje úvodní část práce a věnuje se možnosti chápat gramatický systém jako metaforu. Velmi oceňuji, že přestože tato oblast nebyla autorčiným primárním cílem zkoumání, tuto kapitolu zpracovala velmi přehledně, její rozsah a obsah je opět zcela adekvátní, a tvoří tak výborné doplnění k předchozímu textu a svým způsobem i výstižné shrnutí toho, jak široce lze metaforu v jazyce pojímat.

Jako výborně zpracovanou hodnotím i část praktickou (kap. 6), která velmi podrobně zkoumá metafory spojené s hněvem v češtině a ve španělštině. Častým nešvarem závěrečných prací bývá nedostatečný vztah mezi částí teoretickou a praktickou, zvláště v případech, kdy praktická část zkoumá jen jednu velmi úzce vymezenou část problematiky popsanou v části teoretické. S potěšením konstatuji, že toto rozhodně není případ práce Elišky Volfové, ta by naopak mohla sloužit jako výborná ukázka toho, jak zcela dílčí a přesně vymezené téma (metaforické zobrazení hněvu) zkoumat v rámci velmi široce pojaté a abstraktní teorie a jak tuto teorii správně aplikovat. Zdařilým propojením obecně pojaté teoretické části s velmi úzkým tématem části praktické autorka znovu prokazuje výbornou orientaci v problematice. Navzdory úzce

pojatému tématu praktické části čítá tato kapitola více než třicet stran, z čehož vyplývá, že metafory hněvu byly v obou jazycích zkoumány skutečně podrobně a jejich popis považují za vyčerpávající.

Praktická část je tvořena rozbořením kombinujícím informace z frazeologických slovníků s podrobnou korpusovou analýzou (kombinace obou přístupů se mi jeví pro toto zkoumání jako ideální). Zejména u korpusové analýzy pak musím vyzdvihnout její promyšlené a pečlivé zpracování (metodologie je podrobně popsána v kap. 6.4). Osobně hodnotím kladně i přílehlavý název této kapitoly „Metafory, kterými se hněváme“, který vtipně odkazuje na *Metafory, kterými žijeme*.

Náměty k obhajobě:

- Proč si autorka vybrala právě metafory týkající se hněvu? V práci toto rozhodnutí není nijak okomentováno.
- Jaké konceptuální metafory by se podle autorky pojily s emocí opačnou, tj. s radostí? Dá se předpokládat, že zde bude zachována protikladnost těchto dvou emocí?

Po formální stránce nemám k práci větší výhrady, nacházím jen ojedinělé překlepy. K celkově kladnému dojmu z práce pak velmi přispívá autorčino kultivované vyjadřování i jasně patrný zájem o zkoumanou problematiku.

Jak vyplývá z výše řečeného, práci jako celek hodnotím jako nadprůměrnou, četla jsem ji se zájmem a potěšením. Autorka mne jejím prostřednictvím přesvědčila, že zvolenému tématu perfektně porozuměla, a teoretické znalosti dokáže suverénně aplikovat na konkrétní jazykový materiál. Práci doporučuji k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze 20. ledna 2020

PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.